

**Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника
Наукова бібліотека
науково-методичний відділ**

УДК 025.32(083.13)

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ
БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015**

**Івано-Франківськ
2023**

Методичні рекомендації щодо оформлення бібліографічного опису використаних джерел з урахуванням національного стандарту України ДСТУ 8302 : 2015. 2-ге вид., доп. та перобл. / авт.-упоряд.: Р.О. Дзумедзей, Н.Г. Мазур, Ю.О. Копей. Івано-Франківськ. 2023. 8 с.

У методичній розробці сформульовано основні рекомендації науковцям, аспірантам, студентам щодо складання бібліографічного опису документів згідно чинного національного стандарту ДСТУ 8302 : 2015 з наведенням конкретних прикладів опису.

В Україні діють два затверджені Національні стандарти, що відповідають за оформлення бібліографічної інформації в науковій роботі.

1. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання / Нац. стандарт України. – Вид.офіц. – [Чинний від 2007-07-01]. – Київ : Держспоживстандарт України, 2007. – 47 с.

Це регламентуючий документ для оформлення бібліографічних списків, списків використаної літератури, списків літератури в наукових роботах тощо.

2. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. – Вид.офіц. – [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 17 с.

Цей стандарт є регламентуючим документом для оформлення бібліографічних посилань та бібліографічних списків посилань у наукових роботах. Він установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання й розміщення в документах. Стандарт поширюється на бібліографічні посилання в опублікованих і неопублікованих документах незалежно від носія інформації. "Список використаної літератури" (як частини довідкового апарату) наводять у формі бібліографічного запису (ДСТУ ГОСТ 7.1:2006).

Терміни та визначення понять

Бібліографічний опис – це сукупність бібліографічних відомостей про документ, його складову частину чи групу документів, які наведені за певними правилами, необхідні та достатні, і є результатом аналітико-синтетичної переробки інформації. Процес складання бібліографічного опису передбачає виявлення та формування за певною методикою множини бібліографічних даних про окремий документ або його частину, чи групу документів.

Бібліографічне посилання – сукупність бібліографічних відомостей про цитований, розглядуваний або згадуваний в тексті документа інший документ, необхідних і достатніх для його загальної характеристики, ідентифікації та пошуку. Бібліографічні посилання можуть розташовуватися.

Об’єкт бібліографічного посилання – усі види опублікованих і неопублікованих документів, їхні окремі складники або групи документів на будь-яких носіях.

Знак виноски – умовна позначка у вигляді арабських цифр (порядкових номерів), літер чи астериска (зірочки), що використовують для пов’язування підрядкових і поза текстових бібліографічних посилань з частиною основного тексту документа.

Загальні положення

У заголовку бібліографічного запису подають відомості про одного, двох чи трьох авторів, при цьому імена цих авторів у відомостях про відповідальність (за навскісною ризикою) не повторюють.

Замість знака “крапка й тире” (“. –”), який розділяє зони бібліографічного опису, рекомендовано застосовувати знак “крапка” (“.”).

Дві навскісні ризики (“//”) можна замінювати крапкою, а назви виділяти шрифтом (*курсивом*).

Для позначення електронної адреси електронного ресурсу віддаленого доступу в примітці дозволено замість слів “Режим доступу” або їхнього еквівалента іншою мовою (“Available from”) застосовувати аббревіатури “URI” (Уніфікований ідентифікатор цифрового ресурсу) або “URL” (Уніфікований покажчик ресурсу).

Якщо електронний ресурс має унікальний ідентифікатор DOI (ідентифікатор цифрового об'єкта) або інший постійний ідентифікатор, замість електронної адреси цього ресурсу рекомендовано зазначати його ідентифікатор.

Довгу електронну адресу можна переносити на наступний рядок. У цьому разі останнім у першому рядку має бути знак “навкісна” (“/”).

Після електронної адреси подають відомості про дату звернення до електронного ресурсу віддаленого доступу: число, місяць і рік (в круглих дужках) після слів “дата звернення”.

У бібліографічному посиланні на електронний ресурс локального доступу після вихідних даних подають відомості про кількість фізичних одиниць (арабськими цифрами) та вид носія інформації (наприклад, електронний оптичний диск). У дужках можна подавати відомості про вид оптичного диска (CD-R, CD-RW, DVD-R тощо).

Бібліографічне посилання на архівний документ містить такі елементи :

- заголовок бібліографічного запису (ім'я автора);
- основну назву документа;
- відомості, що належать до назви (пояснюють і доповнюють її);
- відомості про відповідальність (містять інформацію про осіб і/або організації, які брали участь у створенні документа);
- пошукові дані архівного документа;
- примітки.

Назву архіву подають повністю або скорочують окремі слова та словосполучення згідно ДСТУ 3582, ДСТУ 7093, ГОСТ 7.12. Повну або скорочену назву архіву можна подавати після аббревіатури.

У бібліографічному посиланні на архівний документ відомості про об'єкт посилання відокремлюють від пошукових даних знаком «дві навкісні риски» («//») з проміжками до та після нього.

Для позначення пошукових даних архівного документа використовують такі скорочення слів : «Ф.» («Фонд»), «Оп.» («Опис»), «К.» («Картон»), «Спр.» («Справа»), «Од. зб.» («Одиниця зберігання»), «Арк.» («Аркуш»). Між елементами пошукових даних ставлять знак «крапка».

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
один автор	1.Монолатій І.С. Соціологія політичних партій : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2019. 46 с. 2.Жерноклеєв О.С. Третій чин. Миряни в католицьких чернечих спільнотах : нариси історії. Івано-Франківськ : Фоліант, 2014. 232 с.
два і більше авторів	1.Гоян І.М., Палій А.А. Методи діагностики психічного розвитку дітей. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2014. 652 с. 2.Вівчаренко О.А., Тищик Б.Й. Становлення державності в Україні. Коломия : Вік, 2000. 80 с. 3.Возняк С.М., Голянич М.Ю., Москаленко Ю.М. Філософська думка України: імена та ідеї : навч.-метод. посіб. 2-е доп. вид. Івано-Франківськ : Плай, 2003. 136 с.
чотири і більше авторів	Зіставно-типологічні студії: українська мова на тлі споріднених мов / В.І. Кононенко та ін. Київ; Івано-Франківськ; Варшава, 2015. 316 с.
Без автора: за назвою	У глибинах людського буття. Літературознавчі студії / вступ. стаття В.Г. Полтавчука. Одеса : Маяк, 2005. 640 с. (Серія «Бібліотека Шевченківського комітету»).
редактор	Історія Угринова : нариси з історії села Угринів Тисменицького району Івано-Франківської області / за ред. В. Костіва. Івано-Франківськ : Плай, 2000. 280 с.
укладач/упорядник	1.Музична культура української діаспори : робоча навчальна програма / уклад. Г.В. Карась. Івано-Франківськ : МістоНВ, 2009. 40 с. 2.Івано-Франківськ : енциклопедичний словник / авт.-упор.: Г. Карась, Р. Діда, М. Головатий, Б. Гаврилів. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2010. 496 с.
переклад з іншої мови	Цивільний кодекс Галичини / пер. з нім. М. Мартинюка, О. Павлишинець. Івано-Франківськ : Вавилонська бібліотека, 2017. 272 с.
монографія / колективна монографія	1.Мафтин Н. У пошуках «Grand» стилю: західноукраїнська та еміграційна проза міжвоєнного двадцятиліття : монографія. Івано-Франківськ : ЛіК, 2011. 328 с. 2.Історія Івано-Франківська в ХХ – на початку ХХІ ст.: до 350-річчя міста Івана Франка : колективна монографія / за ред. В. Грабовецького. Івано-Франківськ : ПНУ ім. В. Стефаника, 2012. 336 с.
Багатотомний документ: загалом	Гошівська обитель Богородиці на Ясній Горі в Карпатах : у 3 т. / за ред. М.В. Кугутяка. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018-2021.
окремий том	Гошівська обитель Богородиці на Ясній Горі в Карпатах : у 3 т. / за ред. М.В. Кугутяка. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 2 : Ясногірський монастир у документальних джерелах ХХ – початку ХХІ століть. 810 с.
Довідкові видання: енциклопедія	1.Українська мова : енциклопедія / редкол.: В.М. Русанівський та ін. Київ, 2004. 824 с. 2.Західно-Українська Народна Республіка 1918-1923. Енциклопедія : до 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки / Івано-Франків. облдержадмін. та ін.; редкол.: М. Кугутяк та ін. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. 712 с.
словник	Ємець О.І. Політекономія : словник термінів та понять. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М., 2019. 44 с.
довідник	Весоловський О.В. Короткий довідник з граматики з тренувальними вправами для студентів ІІ курсу факультету іноземних мов, що вивчають німецьку мову як другу іноземну. Івано-Франківськ, 2020. 62 с.

матеріали конференцій, тези доповідей	1.Актуальні проблеми мовознавства, літературознавства та перекладознавства : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 8 квітня 2021р.). Івано-Франківськ, 2021. 42 с. 2.Доступність і неперервність освіти впродовж життя: зарубіжний досвід та національна практика : збірник тез доповідей науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю (м. Івано-Франківськ, 17 травня 2022 р.). Івано-Франківськ, 2022. 313 с.
Документи, що продовжуються: часописи	Етнос і культура : часопис Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника : збірник науково-теоретичних статей. Серія : Гуманітарні науки / голов. ред. В.І. Кононенко. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2021-2022. № 18-19. 142 с.
вісники	Вісник Прикарпатського університету. Серія : Філологія / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2013-2014. Вип. 40-41. 467 с.
Інші видання	
законодавчі та нормативні документи	1.Про позашкільну освіту : Закон України (за станом на 9 січня 2014р.) / Верхов. Рада України. Офіц. вид. Серія : Закони України. Київ : Парлам. вид-во, 2014. 26 с. 2.Про іменні стипендії Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук : Постанова Верховної Ради України від 05.02.2019р. № 2676-VIII. <i>Голос України</i> . 2019. 19 лют. С. 4.
правила	Правила пожежної безпеки в Україні. Затв. Мін-вом внутріш. справ України 30.12.2014. Чинний від 10.04.2015. Київ : Техніка, 2003. 157 с.
Стандарти : збірник стандартів	Соціальні послуги з реабілітації/абілітації інвалідів, дітей-інвалідів та осіб з розумовою відсталістю : збірник державних стандартів. Суми : Університетська книга, 2009. 92 с.
окремий стандарт	1.ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид.офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. 2.ДСТУ 3017-2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення. Київ, 2016. 42 с.
авторські свідоцтва	А. с. на твір 96270. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на літературний письмовий твір наукового та іншого характеру. Інноваційні інструменти, проекти та рішення у забезпеченні розвитку «Університету 4.0» / С.О. Кропельницька, Кулеша-Любінець М.М., Т.М. Мигович, З.М. Криховецька, О.С. Кондур. Дата реєстрації 20.02.2020.
патенти	1.Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей : пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006. Бюл. № 8. (кн. 1). 120 с. 2.Пат. КМ 119436 У Україна. Лікувально-косметичний крем живильної та регенеруючої дії / винахідники/власники: М.І. Федоровська, М.А. Коваль, М.П. Матківський. Опубл. 25.09.2017. Бюл. №18. 8 с.
заявка	Спосіб отримання колоїдного розчину наночасток срібла : заявка у 20140 6343 Україна, МПК (2014.04) B01J 13/00 / О.А. Півоваров, М.І. Воробійова (Україна); заявник та патентовласник ДВНЗ «Укр. держ. хім.-технол. ун-т». № у 2014 06343; заявл. 10.06.14.
каталог	Національна академія наук України : анотований каталог книжкових видань 2008 року. Київ : Академперіодика, 2009. 444 с.

препринти	Панасюк М.І., Скорбун А.Д., Сплошной Б.М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т пробл. Безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. Безпеки АЕС; 06-1).
атласи	Куерда Х. Атлас ботаніки / пер. з ісп. В.Й. Шовкун. Харків, 2005. 96 с.
картографічні видання	Закарпатська область : топографічна карта 1:200 000 / Київська військова картографічна фабрика. Київ : ВКФ, 1999. 1 к.
нотні видання	Войнарський В.І. Вальси : ноти для баяна та акордеона. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2011. 32 с.
бібліографічні покажчики	1.Ганна Василівна Карась : біобібліографічний покажчик (до 60-річчя від дня народження) / упоряд.: І.М. Арабчук, Р.Л. Ріжко; автор передм. В.Д. Шульгіна; відп. ред. М.В. Бігусяк; наук. ред. О.Б. Гуцуляк. Івано-Франківськ : Видавництво Наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2015. 85 с. (Серія «Вчені Прикарпатського національного університету») 2.Гуменюк І.М. Хронологічний бібліографічний покажчик праць з української мови за професійним спрямуванням у наукових виданнях кінця ХХ – початку ХХІ ст. Івано-Франківськ : ТУР-Інтелект, 2021. 88 с.
електронні ресурси	1.Міністерство освіти та науки України : офіційний сайт. URL: https://mon.gov.ua/ua/search?key= (дата звернення: 28.02.2023р.). 2. Шульга М.В. Правові аспекти використання земель рекреаційного призначення для туризму. Прикарпатський юридичний вісник. 2022. Вип. 2(23). С. 59–64. URL: http://pjuv.nuoua.od.ua/v2_2022/11.pdf (дата звернення: 22.02.2023р.). 3. Кожухівський А.Д. Імітаційне моделювання систем масового обслуговування [Електронний ресурс] : практикум / Черкас. держ. технол. ун-т. Електрон. текст. дані. Черкаси, 2009. 1 електрон. опт. диск. (CD-R). 4.Іванова Г.Є. Медична реабілітація при негоспітальній пневмонії (COVID-19). <i>Фізична та реабілітаційна медицина, медична реабілітація</i> . 2020. Т. 2. № 2. С. 140–189. DOI: https://doi.org/10.36425/rehab34231 . 5. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 р. № 2869-ІХ. Дата оновлення : 12.01.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19 (дата звернення: 28.02.2023р.).
Частина документа	
стаття з журналу	Завальний А. Юридичні факти: історичні та сучасні аспекти розуміння. <i>Право України</i> . 2006. № 1. С. 113–116. <i>або</i> Завальний А. Юридичні факти: історичні та сучасні аспекти розуміння // <i>Право України</i> . 2006. № 1. С. 113–116.
стаття з газети	Жерноклеєв О. Святий рівноапостольний князь Володимир Великий: до 1000-літньої річниці з дня смерті (1015-2015). <i>Місіонери Слова</i> . 2015. № 4(30). С. 5.
стаття з збірника	Мусій В. Пригоди героя «Дольчевіти» Р. Малиновського у просторі гетеротопії. <i>Султанівські читання</i> : зб. статей / редкол.: І.В. Козлик (голова) та ін. 2022. № 11. С. 76–84.
стаття з матеріалів конференцій	Кобута К. Особливості відтворення подвійного заперечення у перекладі. <i>Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2020)</i> : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції / відп. за випуск Я.В. Бистров; ПНУ ім. В. Стефаника (м. Івано-Франківськ, 01 жовтня 2020 р.). Івано-Франківськ, 2020. С. 256–259.

інтерв'ю	Олег Станіславович Жерноклеєв: «Сама історія для мене хобі» : [інтерв'ю з д-ром істор. наук, проф. / вели М. Качанський, І. Сапіга]. <i>Студентські історичні зошити</i> : зб. студент. наук. пр. Івано-Франківськ, 2016. Вип. 8. С. 97–100.
рецензія	Великочій В. Монументалізм і доступність мистецтвознавчої розвідки (роздуми над монографією Карась Г.В. «Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття». <i>Карпатський край</i> : наук. студії з історії, культури, туризму. Івано-Франківськ : Фоліант, 2013. С. 229–231. Касьянов Г. Глобальна еволюція людства: культурно-цивілізаційний вимір. <i>Вісн. Кн. Палати</i> . 2001. № 12. С. 14–15. Рец. на кн.: Шейко В. <i>Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець ХІХ – поч. ХХ ст.)</i> : монографія : у 2 т. Харків, 2001. Т. 1. 520 с.; Т. 2. 400 с.
Неопубліковані документи	
автореферати дисертацій	1.Дзумедзей Р.О. Розсіювання носіїв заряду у тонких полікристалічних плівках та пресованих матеріалів на основі телуридів свинцю та олова : автореф. дис. ... канд. фіз.-мат. наук. Івано-Франківськ, 2019. 16 с. 2.Гасюк І.М. Синтез та фізико-хімічні властивості катодних матеріалів літєвих джерел струму на основі складних залізовмісних оксидів : автореф. дис. ... д-ра фіз.-мат. наук: 01.04.24. Івано-Франківськ, 2011. 36 с.
дисертації	1. Дзумедзей Р.О. Розсіювання носіїв заряду у тонких полікристалічних плівках та пресованих матеріалів на основі телуридів свинцю та олова : дис. ... канд. фіз.-мат. наук: 01.04.18. Івано-Франківськ, 2019. 149 с. 2. Гасюк І.М. Синтез та фізико-хімічні властивості катодних матеріалів літєвих джерел струму на основі складних залізовмісних оксидів : дис. ... д-ра фіз.-мат. наук: 01.04.24. Івано-Франківськ, 2011. 340 с. 3. Юрчишин В.М. Лінгвопрагматичні характеристики сатири в Британському медійному дискурсі : дис. ... д-ра філософії: 035. Івано-Франківськ, 2021. 255 с.
депоновані наукові праці	Тріщ Б.М. Оптимізація температурних полів і напружень у квадратній пластині з отвором / ЛНУ ім. І. Франка. Львів, 2001. 14 с. Деп. В ДНТБ України 11.12.01, № 239.
звіт про НДР	Семантичний синтаксис української мови: транслінгвістичний аспект : звіт про НДР ДВНЗ «ПНУ ім. В. Стефаника»; кер. О.Д. Воробець. Івано-Франківськ, 2020. 98 с. № ДР 0117U003724.
архівний документ	1.Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки // ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8-12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1-3. 2.Матеріали про приєднання с. Софіївка в склад міста Станіслава. <i>ДАІФО (Державний Архів Івано-Франківської області)</i> . Ф. Р-1253. Оп. 1. Спр. 92.

З приводу консультацій щодо оформлення бібліографічного опису списків літератури звертайтеся в науково-методичний відділ Наукової бібліотеки.